

ETÜDER

Ev Dışı Tüketim Tedarikçileri Derneği

Birlikte Büyümenin Gücüyle

Stratejik Vizyon ve Verimlilik Dönemi

SEKTÖR GÜNDEMİ · 2026 / 1. ÇEYREK RAPORU

Nisan 2026

Üye ve Paydaş Bülteni — Gizli Değildir

Birinci Çeyrek Özet

2026 yılının ilk çeyreğine baktığımızda, ev dışı tüketim (EDT) sektörünün hem önemli fırsatlarla hem de ciddi zorluklarla aynı anda şekillenen bir dönemden geçtiğini düşünüyorum.

TÜİK verilerine göre 2026 yılı ilk çeyreğinde dışarıda yeme-içme harcamalarında yüzde 24 oranında nominal bir artış gerçekleşmiş olması, ilk bakışta temkinli bir iyimserlik için zemin oluşturuyor gibi görünüyor. Ancak bu artışın hacimsel bir büyümeden ziyade büyük ölçüde fiyat endeksli bir dinamikten beslendiğini göz önünde bulundurmak gerektiğine inanıyorum.

Bu çerçevede sektörümüzün, artık yeni bir dönemin içinde olduğunu değerlendiriyorum. “Verimlilik Dönemi” olarak tanımlayabileceğimiz bu süreçte; maliyet yönetimi ve operasyonel verimliliğin şirketlerimiz için isteğe bağlı bir tercih olmaktan çıkıp stratejik bir zorunluluk haline geldiğini görüyoruz.

Diğer taraftan, Orta Doğu’daki jeopolitik gelişmelerin enerji ve lojistik maliyetleri üzerinden tarım ve gıda tedarik zincirimizi doğrudan etkilemeye devam ettiğini ve devam edeceğini görüyoruz. Belirsizlik ne yazık ki gündelik hayatımızın normaline dönüşüyor. Petrol fiyatlarının 100 dolar seviyesini aşması, gübre ve hammadde maliyetlerinde yüzde 20-25 bandında yaşanan artışlar ve navlun tarafındaki aksaklıklar, sektör genelinde kârlılık üzerinde baskı oluşturmaya devam ediyor.

Bununla birlikte, doğru stratejiler ve güçlü sektör iş birlikleri ile bu dönemin Türkiye açısından önemli bir fırsata da dönüşebileceğine inanıyorum. Küresel gıda ticaretinde daha stratejik bir konumlanma potansiyelimizin, sektör olarak birlikte hareket etme kabiliyetimizle doğrudan ilişkili olduğunu düşünüyorum. Bültenimizin ilerleyen bölümlerinde bu konulara detaylı olarak değineceğiz.

Verimli ve bereketli bir ikinci çeyrek diliyorum.

Melih Şahinöz
ETÜDER Yönetim Kurulu Başkanı

- Raporumuzda yer alan değerlendirmeler TÜİK başta olmak üzere güvenilir veri kaynaklarına dayanmaktadır.
- Bir sonraki çeyrek raporumuzda yaşanan gelişmeleri ve Foodist İstanbul 2026 hazırlık sürecini kapsamlı biçimde aktaracağız.
- Sektörümüzdeki gelişmeleri, fırsatları ve iş birliği alanlarını paylaştığımız bu platformun, hepimiz için değerli bir bilgi kaynağı olmasını ve birlikte büyümenin gücüne katkı sağlamasını diliyoruz.

Temel Bulgular ve Stratejik Çerçeve

+%24

Nominal Harcama Artışı

%20-25

Gübre Maliyet Artışı

+100\$

Petrol Fiyatı

150+

Foodist 2026 Ülke Katılımı

Bültenimizde öne çıkan dört temel eksen şunlardır:

- Büyümenin niteliği:** Nominal artışın gerçek hacimsel büyümeyi yansıtmadığı, fiyat endeksli bir genişleme dönemi.
- Jeopolitik riskler:** Orta Doğu kaynaklı çatışmaların tedarik zinciri, enerji ve turizm talebine doğrudan etkileri.
- Stratejik fırsatlar:** Foodist İstanbul 2026 aracılığıyla küresel gıda ticaretinde öncü konuma geçme hedefi.
- Operasyonel dönüşüm:** Dayanıklılık, bütünleşmiş yapılar ve kamu-özel sektör iş birliğinin zorunluluğu.

Sektörün Stratejik Dönemi: Değişim, Riskler ve Fırsatlar

Değişen Dinamikler

Ev Dışı Tüketim sektörü olarak, değişimin ivme kazandığı; verimlilik, çeviklik ve stratejik öngörünün belirleyici hale geldiği bir dönemden geçiyoruz. Küresel ekonomide yaşanan çok katmanlı dönüşüm; gıda üretiminden tedarik zincirlerine, lojistikten turizme ve gastronomiye kadar uzanan geniş bir ekosistemi yeniden şekillendirirken, maliyet yapılarından tüketici davranışlarına kadar pek çok alanı da derinden etkiliyor.

Bu dönemde sektörümüz için kritik olan; değişimi yalnızca takip etmek değil, doğru okuyarak proaktif bir yaklaşım geliştirmek ve belirsizlikleri fırsata çevirebilecek bir bakış açısı kazanmaktır. Bölgesel ve küresel gelişmelerin etkilerini bütüncül bir perspektifle değerlendirerek, daha dayanıklı, daha rekabetçi ve sürdürülebilir bir yapı inşa etmek her zamankinden daha büyük önem taşımaktadır.

Küresel ölçekte yaşanan dönüşümün temel itici güçleri şöyle özetlenebilir:

- Gıda sistemlerinin yeniden yapılanması ve tedarik zincirlerinin kısalması yönündeki eğilimler
- Dijitalleşme ve otomasyon teknolojilerinin gıda hizmetleri sektörüne hızla entegrasyonu
- Tüketici beklentilerinin kalite, şeffaflık ve sürdürülebilirlik ekseninde değişimi
- Küresel enerji fiyatlarındaki oynaklığın tüm tedarik zincirlerine yansması

Orta Doğu Gelişmelerinin Sektöre Etkisi

Orta Doğu'da son dönemde artan jeopolitik gerilimler ve özellikle İran merkezli çatışma risklerinin bölge geneline yayılma ihtimali, Türkiye ile güçlü ekonomik ve ticari bağlara sahip bu coğrafyada önemli dalgalanmalara yol açmaktadır. Bu gelişmeler, turizm ve gastronomi başta olmak üzere Ev Dışı Tüketim sektörünü çok boyutlu şekilde etkilemektedir.

Bir yandan, bölge ülkelerinden Türkiye'ye yönelik turist akışında belirsizlikler ve dönemsel daralmalar yaşanma riski artarken; diğer yandan Türkiye'nin "güvenli liman" algısının güçlenmesi, alternatif destinasyon arayışındaki turistler için yeni bir çekim merkezi olma fırsatı yaratmaktadır. Özellikle Avrupa ve Rusya pazarlarında yaşanabilecek yön değişimleri, talep kompozisyonunu yeniden şekillendirebilir.

Gastronomi tarafında ise hem hammadde tedarik zincirlerinde yaşanabilecek aksaklıklar hem de enerji ve lojistik maliyetlerindeki artış baskısı, maliyet yönetimini daha kritik hale getirmektedir. Buna karşılık, yerel üretim ve yakın coğrafyalardan tedarik stratejileri geliştiren şirketler için rekabet avantajı doğabilir.

Sonuç olarak, Orta Doğu kaynaklı jeopolitik riskler kısa vadede belirsizlik yaratırken, doğru okunan pazar dinamikleri ve çevik stratejilerle hareket eden oyuncular için yeni büyüme alanları ve konumlanma fırsatları da sunmaktadır.

⚠ Kısa Vadeli Riskler ve Baskılar

- İran merkezli çatışmalar ve jeopolitik gerilimler nedeniyle seyahat güvenliği algısında dalgalanmalar
- Turizm talebinde kısa vadeli belirsizlikler ve rezervasyon iptal riskleri
- Bölgedeki lojistik aksaklıklar ve tedarik zinciri kesintileri
- Enerji fiyatlarındaki yükseliş kaynaklı maliyet baskısı
- Hammadde ve girdi temininde yaşanan güçlükler

✓ Türkiye İçin Yeni Fırsatlar

- Güvenli destinasyon algısı ve güçlü turizm altyapısı sayesinde yeni pazarlara açılma
- İstanbul'u küresel bir gastronomi buluşma noktası olarak konumlandırma fırsatı
- Türk mutfağının kültürel zenginliği ve sektörün yüksek dinamizmi
- Bölgeden Türkiye'ye yönelen turist ve iş insanı trafiğindeki olası artış
- Küresel gıda ticaretinde stratejik merkez üssü olma potansiyeli

Stratejik İhtiyaç: Operasyonel esneklik ve risk yönetimi kapasitesinin güçlendirilmesi

Stratejik Hedef: Krizleri doğru yöneterek küresel gıda ticaretinin merkez üssü olmak

EDT Sektöründe Verimlilik Döneminin Tescili

Büyümenin Niteliği: Fiyat Endeksli Genişleme

TÜİK verilerine göre 2026 yılının ilk çeyreğinde dışarıda yeme-içme harcamalarında yüzde 24'lük nominal artış gerçekleşmiştir. Bu çarpıcı rakam, ilk bakışta güçlü bir büyüme performansına işaret etmektedir. Ancak söz konusu ivmenin hacimsel genişlemeden ziyade fiyat endeksli bir büyüme dinamiğine işaret ettiğini dikkatle vurgulamak gerekmektedir.

Büyümenin Anatomisi

- Nominal artış: %24 — TÜİK Turizm Gelirleri ve Hanehalkı Tüketim İstatistikleri'ne dayalı
- Reel büyüme: Enflasyon arındırıldığında gerçek hacimsel büyüme maksimum %1 bandında yatay seyretmekte büyümenin ana sürükleyicisi fiyat artışları olmakta
- Fiyat etkisi: Artışın büyük bölümü menü fiyatlarındaki enflasyonist yükselişten kaynaklanmakta
- Tüketici davranışı: Ziyaret sıklığı ve harcama başına porsiyon miktarlarında gerilme gözlemleniyor

Sektörel Zorunluluk: Verimlilik Odaklı Stratejiler

Yüzde 24'lük nominal büyümeye karşın işletmeler, artan enerji, hammadde ve personel maliyetleri nedeniyle kâr marjlarını korumakta ciddi güçlükler yaşamaktadır. Bu ortamda verimlilik artışı ve maliyet yönetimi, kârlılığı sürdürebilmek için temel bir ekonomik gerekçe haline gelmiştir.

İşletmelerin kâr marjlarını koruyabilmesi için öne çıkan stratejik adımlar:

- Menü mühendisliği ve yüksek katkı paylı ürünlere odaklanma
- Tedarik süreçlerinin dijitalleştirilmesi ve stok optimizasyonu
- Enerji verimliliği yatırımları ve sürdürülebilir operasyon modelleri
- Personel verimliliğini artıracak eğitim ve teknoloji entegrasyonu
- Toplu satın alma grupları aracılığıyla maliyet avantajı sağlama

Orta Doğu Gelişmeleri ve Enerji Maliyetlerinin Tarım ve Gıda Sektörüne Etkisi

Orta Doğu'daki savaş ortamı; petrol ve doğalgaz fiyatları üzerinden sanayiye, gübre, yem, lojistik ve navlun maliyetleri üzerinden de tarım ve gıda sektörüne yansımaktadır. Türkiye, ithalat ağırlıklı girdi yapısı nedeniyle bu tür jeopolitik kırılmalara karşı daha hassas bir konumdadır.

📄 Enerji Piyasaları ve Maliyetler

- ABD-İsrail-İran hattı ve Hürmüz Boğazı'ndaki gelişmeler belirleyici olmaya devam ediyor
- Petrol fiyatları 70 dolardan 100 doların üzerine çıktı
- Bu yükseliş tarımsal üretim, lojistik ve genel üretim maliyetlerini doğrudan etkiliyor
- Akaryakıt fiyatları 70-80 TL seviyelerinde seyretmeye devam ediyor

🌱 Gübre ve Girdi Maliyetleri

- Üre ve amonyak gibi hammaddelere erişimde zorluklar yaşanıyor
- Gübre fiyatlarında %20-25 artış gerçekleşti
- Bu durum üretici maliyetlerini doğrudan artırmakta
- Yerli üretim kapasitesinin sınırlılığı dışa bağımlılık riskini büyütüyor

🔗 Tedarik Zinciri Etkisi

- Artan maliyetler, tarladan sofraya uzanan tüm tedarik zincirinde önemli etkiler oluşturuyor
- Navlun maliyetlerindeki artış ithalat faturasını şişiriyor
- Lojistik aksaklıklar teslimat sürelerini uzatıyor
- Stok yönetimi ve alternatif tedarik kaynaklarına ihtiyaç artıyor

⚙️ Stratejik İhtiyaç: Üretimin Sürdürülebilirliği İçin Eşgüdüm

- Artan maliyet baskısı ve küresel belirsizlikler karşısında üretimin sürdürülebilirliğinin korunması için kamu ve özel sektörün eşgüdüm içinde hareket etmesi gerekmektedir
- Yerli hammadde kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve girdi bağımlılığının azaltılması öncelikli gündem maddesi olmalıdır
- Tarım sektörü ile gıda işleme sanayii arasındaki entegrasyonun güçlendirilmesi kritik önem taşımaktadır

Zorluklardan Sürdürülebilir Rekabete Geçiş

Artan maliyetler, tedarik zinciri kırılmaları ve değişen tüketici beklentileri, sektörümüzü yalnızca dirençli olmaya değil, aynı zamanda dönüşmeye zorluyor. Bu zorlukları geçici çözümlerle yönetmek değil, verimlilik, iş birliği ve güven temelli yapılarla kalıcı rekabet avantajına dönüştürmenin hedef olmasına inanıyoruz. Çünkü sürdürülebilir başarı, krizlere uyum sağlamakla değil, onları fırsata çevirebilen bir ekosistem kurmakla mümkün.

Mevcut Zorluklar ve Baskılar

Mevcut Zorluklar ve Baskılar

- Artan Maliyetler: Küresel enerji, hammadde ve lojistik maliyetlerindeki sürekli artışlar kârlılığı önemli ölçüde baskılamaktadır
- Finansman Erişimi: Yüksek faiz oranları bilançoları zarara dönüştürmüş ve sıklaşan kredi koşulları işletmelerin finansmana erişimini zorlaştırmaktadır
- Nominal Büyüme Yanılgısı: Cirodaki artışlar büyük ölçüde fiyat endekslili olup gerçek hacimsel büyümeyi yansıtmamaktadır

Operasyonel Dönüşüm İhtiyacı

- Entegre Yapılar: Üretim, lojistik ve finans süreçleri veri odaklı entegre sistemlerle yönetilmelidir
- Stratejik İş birlikleri: Sürdürülebilirlik için kamu ve özel sektör arasında daha güçlü bir eşgüdüm geliştirilmelidir
- Dayanıklılık: Tedarik zinciri kırılmalarına ve jeopolitik risklere karşı farklı erişebilirlik hız avantajlarına odaklanana senaryo simülasyonları hazır tutulması.

Sürdürülebilir Rekabet Hedefi

- Tedarik Merkezi Konumu: Türkiye, küresel gıda pazarında güvenilir ve stratejik bir ana tedarik merkezi haline gelmelidir
- Katma Değerli Üretim: Fiyat rekabetinin ötesine geçerek inovasyon ve markalaşma ile değer yaratılmalıdır
- Küresel Entegrasyon: Uluslararası standartlara tam uyum ve küresel değer zincirlerine derinlemesine entegrasyon sağlanmalıdır
- Ar-Ge ve inovasyon odaklı ürün geliştirme kapasitesinin artırılması

Stratejik Önceliklerimiz

Öncelik 1 — Foodist İstanbul 2026: Gıda İhracatının Küresel Üssü

Foodist İstanbul 2026, dünyanın ilk üç gıda fuarı arasına girme hedefiyle 1-4 Eylül 2026 tarihlerinde Tüyap Fuar ve Kongre Merkezi'nde kapılarını açacaktır. Türkiye'nin gıda gücünü küresel arenaya taşıyacak olan bu dev ihtisas fuarı, sektörümüz için eşsiz bir fırsat sunmaktadır.

Tarih ve Mekan

1-4 Eylül 2026

Tüyap Fuar ve Kongre Merkezi, İstanbul

- 70.000+ profesyonel ziyaretçi
- 150+ ülke katılımı
- 100+ gıda ve içecek odası
- 20 odak ülkeden VIP alım heyetleri

Eylül:

İdeal sipariş dönemi —

Ekim-Kasım:

Üretim süreci — siparişler üretime girer

Aralık:

Sevkiyat — ürünler sevkiyata hazır hale gelir

Ocak-Şubat:

Gümrük ve kota avantajı — sıfır gümrüklü kota döneminden verimli yararlanma

Neden Foodist 2026?

Foodist İstanbul 2026, sektörümüz için üç kritik değeri bir arada sunmaktadır:

Erken Dönem İhracat Planlaması (Eylül)

- Firmaların 2027 yılına yönelik ihracat planlarını erkenden şekillendirmesi
- Uluslararası alıcılarla ve 20 odak ülkeden VIP alım heyetleriyle doğrudan temas
- Rekabetçi koşullarda sipariş güvencesi oluşturma fırsatı

Etkin Üretim ve Kota Yönetimi (Ekim-Şubat)

- Sipariş döngüsüyle uyumlu olarak üretim planlamasının etkin yapılması
- Ocak-Şubat dönemindeki sıfır gümrüklü kota avantajlarından en verimli şekilde yararlanma
- Stok ve kapasite yönetiminde öngörülebilirlik

Ortak Akıl ve Koordinasyon

- Türkiye Gıda Platformu (TGP), ihracatçı birlikleri ve paydaş kurumların iş birliği
- Küresel rekabet gücünün artırılması ve inovasyon odaklı katma değerli ürün geliştirme
- Sektör genelinde bilgi paylaşımı ve ortak strateji oluşturma

Katılım ve detaylı bilgi için: <https://forms.tuyap.online/Katilim/indexP3.php?Fuld=3382>

Öncelik 2 Güvenilir Tedarikçi Projesi:

Sektörün şeffaflığını artırmak ve gıda güvenliği risklerini tescillemek amacıyla kurulan Güvenilir Tedarikçi Projesi, bağımsız bir denetim ve sertifikasyon mekanizması olarak öne çıkmaktadır. Bu proje; gıda tedarik sürecinin A'dan Z'ye uzanan yolculuğunun şeffaf biçimde izlenebilmesini hedeflemektedir.

Projenin Temel Özellikleri

✓ Güvenilir Tedarikçi Projesi — Temel Bileşenler

- Dijitalleştirilmiş izlenebilirlik: Ürün tedarik kaynağından tüketiciye ulaşana kadar tüm süreç kayıt altına alınıyor
- Profesyonel satın alma birimleri (B2B) için tedarikçi seçiminde birincil güven kriteri
- Üye olsun ya da olmasın, tüm paydaşların denetim ekosistemine katılımıyla artan toplam kalite
- Güvenilir tedarikçi portalı: Sadece sertifikalı üreticiler ve tedarikçiler sisteme girebilir
- Uluslararası yetkili denetim kuruluşu tarafından sürekli denetim güvencesi

Uçtan Uca Karekod Entegrasyonu

Amacımız Güvenilir Tedarikçi Projesini, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın yürüttüğü 'Karekod Projesi' ile tam teknik uyum içinde çalışmasıdır. Bu konuda görüşmelerimizi sürdürmekteyiz.

1. Resmi Altyapı

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülen Karekod Projesi ile tam teknik uyum projemizin ana amacıdır. Bu konuda görüşmelerimizi sürdürmekteyiz.

3. Şeffaf İzlenebilirlik

Menüde yer alan yemeklerde kullanılan ürünlerin markası, üreticisi ve tedarikçisinin anlık olarak görüntülenmesi. Tam şeffaflık anlayışı.

2. Tüketici Etkileşimi

Restoranlarda QR kod okutarak dijital menüye anında akıllı cihaz üzerinden erişim. Müşteri deneyimini kökten dönüştüren bir teknoloji.

4. Sertifikalı Güvence

Sisteme ve menülere SADECE Güvenilir Tedarikçi Programı'na dahil olan sertifikalı üretici ve tedarikçiler girebilir.

Başlangıç ve Entegrasyon Süreci

Tarım ve Orman Bakanlığımız ile paylaşılan ve pandemi döneminde paydaş sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte geliştirilen Güvenilir Tedarikçi Projesi ve Sertifikasyonu, bugün tüm paydaşlar nezdinde ne kadar isabetli bir proje olduğunu kanıtlamıştır. Tüm paydaşların gönüllülük esasına dayalı olarak katıldığı bu proje ile gıdanın tedarik sürecinin A'dan Z'ye uzanan yolculuğunun şeffaf biçimde izlenebilmesini hedefliyoruz.

Güvenilir Tedarikçi Projesi, Tarım ve Orman Bakanlığımızın başlatmış olduğu Karekod Projesi ile tam entegre çalışabilecek bir seviyeye getirilmiş olup sektörde güvenin yeniden inşasına köklü bir katkı sunmaktadır.